

Veure el món amb ulls de dona

FLORA SANABRA
Diputada al Parlament de Catalunya

Les conferències mundials sobre les dones són unes trobades que, pel fet de celebrar-se cada deu anys, tenen el sentit de constituir fites importants. Són una mena de fotografies fetes en uns moments determinats de la vida d'un ésser en evolució i ens informen, d'una manera molt palpable, de l'estat en què es troba aquesta evolució.

Ara ha fet tot just un any de la trobada a Pequín de la IV Conferència Mundial de les Nacions Unides sobre les Dones, on varen aplegar-se prop de 35.000 participants d'arreu del món. L'autora de l'article següent, membre de la delegació catalana que va assistir-hi, ens recorda la seva transcendència i el treball que queda per fer en el transcurs dels nou propers anys fins a la V Conferència.

Tres anys després de l'acabament de la Segona Guerra Mundial, l'Assemblea General de les Nacions Unides aprovava la Declaració Universal dels Drets Humans.

Aquesta Declaració perseguia múltiples i encomiables objectius, tots ells encaminats a impedir injustícies o desigualtats entre individus de l'espècie humana. Una declaració per a posar fi per sempre més a qualsevol imposició, pressió o violència sobre un grup social per motius de diferent raça, religió, idearis o sexe.

Malgrat les bones intencions de la Declaració de 1948, i a quasi mig segle transcorregut des de la seva aprovació, queda molt camí a fer i molt que desitjar. Exemples com Armènia i Bòsnia, i dissortadament tants d'altres, fan opinar que estem lluny de tenir guanyada la lluita per a la superació de les barreres diferencials, fins i tot lluny de l'eliminació de genocidis i exterminis ètnics.

Dins l'ampli ventall d'instruments que l'ONU ha anat desplegant, en el sentit de donar el degut acompliment a les finalitats marcades en la Declaració dels Drets Humans, mereix un lloc destacat la periòdica convocatòria, l'organització i el desenvolupament de les conferències mundials sobre les dones.

En aquest sentit va representar un pas endavant, i un bon revulsiu a bastament divulgat, conegut i debatut, la celebració a Xina, el mes de setembre de l'any passat, de la IV Conferència Mundial. Aquesta efemèride estava composta de dos vessants, la pròpiament Conferència Mundial de les Nacions Unides sobre les Dones, integrada pels representants dels governs dels diferents països del món, i convocada a Beijing (Pequín), la capital; i alhora el Fòrum d'ONG sobre les Dones, que convidava els representants de les organitza-

cions no governamentals que treballen arreu del món, i celebrat a Huairou, una població a uns 70 quilòmetres al nord de la capital, ben al costat de la Gran Muralla de la Xina.

Totes dues àgores de debat tenien els mateixos temes a tractar en l'ordre del dia, evidentment enfocats cap al respectiu àmbit d'acció: una els governs i les cambres legislatives, l'altra l'important món de l'associacionisme i el voluntariat.

Aquests temes comuns de debat pretenien, en primer lloc, *fer la radiografia de la situació* de la dona en el món d'avui, conèixer la realitat dels diferents països o àrees a les acaballes del segle XX. Una vegada elaborat aquest llibre blanc de les dones d'avui, un segon punt era acarar-lo i comparar-ho amb el treball semblant, fruit dels resultats en el mateix sentit sorgits en la III Conferència Mundial sobre les Dones, celebrada a Nairobi l'any 1985. D'aquesta *comparació* de les dues situacions es pot deduir *el camí avançat en els 10 anys* transcorreguts, i comprovar si els pronòstics i les diagnosis d'aquella trobada eren encertats, si s'ha anat pel bon camí. En definitiva, si la situació de les dones en el món havia millorat en el darrer decenni.

Un tercer punt o tema d'estudi era detectar els focus o llocs amb *més problemàtiques* o manca de sensibilitat vers les possibilitats d'evolució de l'estament femení, per tal de dedicar-hi, intensament i col·lectiva, pressió o incidència a la recerca d'un canvi en la direcció treballada.

I, finalment, com a corolari de la cimera, calia elaborar *les propostes* pertinents en el sentit de continuar vetllant per tal que la igualtat en la formació, les oportunitats i l'equitatiu repartiment de rols en les societats, no relegui ni posi traves a ningú per raó del seu sexe.

Com estàvem a l'any 1995? Com estàvem fa deu anys? Què i com s'ha fet? S'ha fet tot allò que volíem i calia fer? Cap a on i com cal seguir caminant? Amb quins mitjans? De les corresponents respostes a aquests interrogants sortiria la base per a una adequada i correcta planificació de les accions a emprendre, en l'àmbit mundial i coordinadament, com a millors plantejaments als reptes de les dones del demà.

Un dels primers enigmes que ben bé encara avui no s'han pogut escatir és el perquè de l'elecció del lloc de celebració, quines raons varen moure els dirigents de l'ONU per a triar la Xina com a país de reunió de les gairebé 35.000 dones participants al Fòrum d'ONG, i de les 189 delegacions no governamentals, provinents totes elles de països, cultures i tradicions diferents, variats, fins i tot en alguns aspectes oposats, però que tenien en comú uns aspectes democràtics i de respecte mutu; la Xina, el darrer gran país totalitari del planeta, amb unes facetes de violació dels drets humans, de repressió militarista, i de violència i submissió precisament de la dona, que xocava frontalment amb els interessos que la Conferència volia defensar i propugnar.

S'apuntaven dues raons per a l'elecció, que no vàrem poder confirmar; d'una banda que la mateixa Xina va demanar-ho insistentment, amb el desig de rentar-se la cara i fer una operació de maquillatge, que contrarestés la mala imatge externa que la reiterada vulneració dels drets humans li dona. En aquesta direcció, i donant suport a l'interès de la Xina, va el fet real de les múltiples atencions i despeses preparades per a la Conferència, i amb molta més dedicació a les delegacions governamentals. Nosaltres comparàvem la seva preparació amb la viscuda recentment a Catalunya per l'esdeveniment dels Jocs Olímpics. Fins i tot l'empresa i les targetes de les acreditacions eren les mateixes de les dels Jocs. S'havien fet obres, les carreteres i els indrets pels quals ens deixaven transitar estaven agençats amb banderes, plantes i flors. Havien preparat una legió de joves voluntaris, amables i somrients, ben sol·lícits a atendre'ns per a tot allò, només, que tenien permís. Tot volia donar aquesta imatge de correcció, normalitat i felicitat.

L'altra raó de l'elecció de la Xina rauria en la voluntat de l'ONU de donar el tomb al que he exposat anteriorment, és a dir, poder, amb tantes ambaixadores, descobrir i denunciar arreu del món la veritable situació dels xinesos, com a mesura de pressió per obligar, d'una manera més ràpida, o a la consciència pròpia o a l'onda de rebuig mundial que propiciessin un redreçament o un millorament de la situació.

Fossin quines fossin les veritables raons, la realitat va estar positiva. Mai com fins llavors els mitjans de comunicació s'havien pogut fer ressò, d'una forma contundent i clara, de la situació política del país, de la seva economia i dels seus mitjans de producció, de les tradicions i creences dels xinesos i, sobretot, de la situació de les dones i les nenes en aquell país.

Prèviament, però, hi va haver moltes pressions que varen fer, fins i tot, trontollar la mateixa celebració de la cimera. Les massa comprovades proves en contra de la llibertat d'expressió del país amfitrió, que va negar amb freqüència els visats d'algunes participants, que té una exagerada i excessiva vigilància policial i que, pel que fa a les dones, té una política d'esterilització forçada i de promoure un sol fill per dona, varen desembocar en el fet que els senadors republicans d'EUA, Dole i Lugar, s'adrecessin a la Casa Blanca exposant les raons que desaconsellaven la presència de l'esposa del president, Hillary Clinton, a la Xina. Ella no va escoltar els consells, i precisament va pronunciar un dels més importants discursos de la Conferència. Altres països i Amnistia Internacional també es dirigien a l'ONU amb mostres de protesta del país escollit, arran de l'execució, d'un tret a la nuca, de dinou delinqüents a les ciutats de Canton i Tongxia, justament tres dies abans de la Conferència.

Gràcies a moltes dones periodistes, l'estiu de 1995 es va omplir en les revistes d'opinió, en els noticiaris i la premsa en general, d'articles que varen propiciar una doble sensibilització: les dones, com a col·lectiu en el món d'avui, que es preocupen solidàriament de l'aportació que poden, volen i han de fer-hi per a millorar-lo, perquè moltes solucions poden trobar-se tot mirant el món amb ulls de dona; i la Xina, una immensa i molt poblada república asiàtica, a on cal que girem els ulls per ajudar-los a defensar els drets humans, moltes vegades fins i tot dret a viure.

Una altra constatació d'aquesta IV Conferència és el fet que, malgrat les moltes diferències que existeixen entre les dones d'arreu del món, i de ben diverses índoles, com poden ésser la llengua, les condicions de vida, la sexualitat, les creences, etc., a totes ens uneixen uns pregons objectius comuns: arribar a una igualtat d'oportunitats en el respectiu desenvolupament, i participar i col·laborar en el millorament i el progrés de les societats que ens embolcallen.

Quina és la situació de la dona en el món d'avui? Amb diversitat, com correspon a les moltes facetes i als diversos aspectes dels països del món, allò que es va posar de relleu en els debats de la Xina és que la dona es troba, arreu, en un estatus

de desigualtat, tant econòmica com laboral, sexual, social, familiar, etc.

No cal repetir ni explicitar aquestes desigualtats, són ben conegudes: a mateix treball menys salari, propostes i assetjaments sexuals, diferent tractament en els rols socials, dificultats de promoció...

Si bé hi ha una constatació d'avançament i millora en el camí de superació de la situació de la dona, aquesta és pobra i lenta. Queda molt a fer encara: aquesta fou una dissortada conclusió de la IV Conferència.

La gran diversitat de les dones al món fa difícil dir quina és la seva real situació, perquè existeix, en relació amb els objectius traçats al decenni anterior -igualtat, desenvolupament i pau- un grau diferent de nivell en cada país.

No obstant, tot i que no s'ha aconseguit al 100% cap dels objectius, cal ser optimistes amb vista al futur, perquè s'ha millorat considerablement en alguns aspectes; i, especialment, perquè s'ha millorat quant a la participació social.

Segurament, fa 10 anys era impensable que gairebé 35.000 dones s'apleguessin en el Fòrum d'ONG per parlar de les seves problemàtiques i prenguessin un paper actiu per influir les delegacions governamentals.

Avui, però, això és una realitat i aquest ha estat el canvi fonamental i el gran avenç del col·lectiu femení. En un grau més gran o més petit la majoria dels països del món accepten que les dones participin en els àmbits públics de la societat i reconeixen com a importants les seves aportacions.

En l'àmbit de l'economia, per exemple, es comença a valorar el pes econòmic de les dones a la societat. A Pequín es va treballar aquest tema com un dels punts prioritaris. Els acords han quedat recollits dins el Document plataforma d'acció, on es parla, entre altres coses, de la necessitat de trencar aquest estereotip i començar a veure que les contribucions de les dones no tan sols són complementàries o secundàries sinó que, sense elles, la societat no podria progressar. Es parla també de garantir l'accés de les dones al treball remunerat, de buscar fórmules per a compatibilitzar la feina i la família, i, especialment, d'acabar amb les actituds discriminatòries que predominen en la cultura i que dificulten que les dones tinguin accés a prendre decisions que tinguin a veure amb el món econòmic.

A l'igual que el tema econòmic, es van tractar altres temes que són necessaris per respondre a les necessitats de les dones d'arreu del món. Amb

aquest Document es vol influir els governs per tal que millorin les condicions de vida de les dones en àmbits com l'educació, la salut, la violència contra les dones i els efectes dels conflictes armats, el repartiment del poder, la presa de decisions, els drets humans, els mitjans de comunicació, el medi ambient o la implicació de les dones en els processos de pau.

Ara, després de la IV Conferència, ens queda tot un decenni per a continuar treballant a favor de la igualtat d'oportunitats. Gràcies a Pequín, però, comptem amb un bagatge de participació i d'intercanvi més ampli; partim de societats més sensibles a les problemàtiques de les dones i de governs més compromesos a treballar en la formació de les estructures socials per tal de fer-les més iguals i més solidàries.

El Document plataforma d'acció recollia dotze àrees d'interès:

1. La més gran càrrega de la pobresa que afecta la dona.
2. Desigualtat en l'accés a l'educació i poques oportunitats.
3. Desigualtat en matèria de salut i serveis.
4. Totes les formes de violència contra la dona.
5. Conseqüències de les persecucions i de les guerres en la dona.
6. Desigualtat en l'accés i la participació en la definició de les estructures i les polítiques econòmiques en el procés de producció.
7. Desigualtat en l'exercici de poder i en l'adopció de decisions.
8. Falta de mecanismes per a promoure el millorament de la dona.
9. Promoció i protecció de tots els drets humans en la dona.
10. La dona i els mitjans de comunicació.
11. La dona i el medi ambient.
12. Persistència en la discriminació de les nenes i en la violació dels seus drets.

Entorn d'aquests dotze centres d'interès giraren els debats, estudis i treballs de la Conferència, i les propostes conseqüents per a seguir treballant.

Hi va haver, també, discrepàncies i temes conflictius, sobretot amb els parers dels països fonamentalistes islàmics sobre els drets de la dona. El tema de l'avortament també va topar amb el desacord de la delegació vaticana.

Aquesta és l'herència que la Conferència Mundial de les Nacions Unides sobre les Dones ens deixa per al futur: la consolidació del reconeixement definitiu del paper actiu de les dones i l'evidència que, per a un futur de progrés, és necessària l'evolució de les societats cap a la plena igualtat d'oportunitats entre homes i dones.